

(Vermoedelijk) Dubbel-bijzondere

Cognitief sterk functionerende leerlingen met specifieke noden (CSF+)

Sofie Vergauwe - Leersteuncentrum GO! De Tandem (BE)

04-02-2025

Marielle Wittelings, MSc - Universiteit Leiden (NL)

Universiteit
Leiden

GO! LEERSTEUNCENTRUM
De Tandem

Deze sessie

1. Kennismaking en doel(en)
2. Wat zegt de wetenschap?
3. De onderwijspraktijk
4. Oefening
5. Terug naar de onderwijspraktijk

Diversiteit in cognitieve capaciteiten

+

Diversiteit in specifieke noden

Gebaseerd op Erin Human, 2017 en Kelly Treleaven, 2022.

1. Kennismaking

Wie zijn de deelnemers?

https://www.freepik.com/free-vector/business-management-vector_3238366.htm#query=target%20goal&position=49&from_view=search&track=sph
https://www.freepik.com/free-vector/hand-drawn-people-talking-illustrations_18262463.htm#from_view=search&page=1&position=48&uud=9115de0b-67cf-40e3-8896-8a09626b12dc

1. Doel(en)

Na afloop van deze sessie...

https://www.freepik.com/free-vector/business-management-vector_3238366.htm#query=target%20goal&position=49&from_view=search&track=sph

2. Wat zegt de wetenschap?

Onderzoeker aan het woord...

<https://www.freepik.com/vectors/background> >Background vector created by tartila - www.freepik.com

Wetenschap

Wanneer het leren of ontwikkelen niet vanzelf gaat

Bijvoorbeeld omdat:

- Bore out
- Onderpresteren
- Geen of weinig aansluiting vinden
- Kenmerken van een leer-, ontwikkelings- of gedragsprobleem

<https://www.freepik.com/vectors/background> >Background vector created by tartila - www.freepik.com

Wetenschap

(vermoedelijk) dubbel-bijzonder

Gift & Challenge (Reis et al., 2014)

<https://www.freepik.com/vectors/background> >Background vector created by tartila - www.freepik.com

Wetenschap

Gift

- Hoge scores op cognitieve testen
- Hoge academische prestaties

- Meer! Prestaties maar ook potentieel!

<https://www.freepik.com/vectors/background> >Background vector created by tartila - www.freepik.com

Wetenschap

Challenge

Bijvoorbeeld:

- Leerproblemen
- Auditieve verwerkingsproblemen en niet verbale leerstoornissen
- Taal- of spraakstoornissen
- Problemen in aandacht of alertheid
- Autisme spectrum stoornis
- Emotionele stoornissen
- Gedragsstoornissen
- Motorische uitdagingen
- Zintuigelijke uitdagingen (gehoor en/of visus)

<https://www.freepik.com/vectors/background> >Background vector created by tartila - www.freepik.com

Wetenschap

Wat is dubbel-bijzonder dan?

Inter-individueel

- Verschillen tussen leerlingen

Intra-individueel

- Verschillen binnen leerlingen

https://www.freepik.com/free-vector/student-with-laptop-studying-online-course_7732666.htm#query=student&position=5&from_view=search&track=sph
https://www.freepik.com/free-vector/group-college-university-students-hanging-out_7732624.htm#query=students&position=5&from_view=search&track=sph
<https://www.freepik.com/vectors/background> > Background vector created by tartila - www.freepik.com

Wetenschap

Leerproblemen

- Vaak **niet of laat herkend** (Barnard-Brak et al., 2015; Ferri et al., 1997; Holliday et al., 1999)
- Keuze **criteria** beïnvloed signalering (Maddocks, 2020)
- **Lees & rekenscores** vaak gemiddeld (Lovett & Sparks, 2010; Maddocks, 2018; 2020; Munro, 2005; Van Viersen et al., 2016; Waldron & Saphire, 1992)
- Belang van **non-cognitieve factoren** (Beckmann & Minnaert, 2018)

<https://www.freepik.com/vectors/background> >Background vector created by tartila - www.freepik.com

Wetenschap

AD(H)D

- **Minder aandachts- en hyperactiviteit problemen** voor leerlingen met hoge cognitieve capaciteiten & ADHD dan leerlingen met enkel ADHD diagnose (behalve bij reguleren motor en verbale activiteit en reflecteren op vragen Gomez et al., 2020)
- **Rekenscores** lager dan scores van leerlingen met hoge cognitieve capaciteiten (Antshel et al., 2007; 2009)
- **Leesscores** geen verschil (Antshel et al., 2007)
- Belang van **gedragmatige en sociaal-emotionele ontwikkeling** (Antshel et al., 2009; 2010; Fugate & Gentry, 2016; Moon et al., 2001)

<https://www.freepik.com/vectors/background> >Background vector created by tartila - www.freepik.com

Wetenschap

Autisme

- Risico op gebrek aan systematiek en 'bias' in **diagnostisch proces** (Burger-Veltmeijer et al., 2015; 2016)
- Zelden sprake van tekort in non-verbale communicatie, stereotype en herhalende bewegingen of spraak, of intense interesse in onderwerp (Kleine steekproef! Paans et al., 2023)
- **Verwerkingsnelheid** gemiddeld, maar lager dan voor leerlingen met hoge cognitieve capaciteiten zonder ASD diagnose (Doobay et al., 2014)
- Sterke **adaptieve vaardigheden** bij leerlingen met hoge cognitieve capaciteiten en ASD dan verwacht op basis van diagnose (met name in communicatie en vaardigheden in dagelijks functioneren; Doobay et al., 2014)

<https://www.freepik.com/vectors/background> > Background vector created by tartila - www.freepik.com

Wetenschap

Wetenschappelijke inzichten

- Niet spreken van **dé** dubbel-bijzondere leerling
- Vaak een ander **scoreprofiel** (Wittelings et al., 2025)
- **Stereotype beelden** gift & challenge gaan vaak **niet op** (Paans et al., 2023)

- Weinig/geen onderbouwde **interventies** (Foley-Nicpon & Kim, 2018)
- **Maatwerk!** (Foley-Nicpon & Kim, 2018)

<https://www.freepik.com/vectors/background> >Background vector created by tartila - www.freepik.com

Wetenschap

Maatwerk (Foley-Niepon & Kim, 2018)

1. **Herkennen** individuele profiel
2. **Onderzoeken** mogelijkheden aanpassingen of interventies
3. **Afstemmen** op individuele profiel

<https://www.freepik.com/vectors/background> >Background vector created by tartila - www.freepik.com

Wetenschap

1. Herkennen

In kaart brengen van sterktes & zwaktes (Burger-Veltmeijer & Minnaert, 2023)

- Wat gaat er goed?
- Waar heeft de leerling nog moeite mee?
- Wat heeft de leerling nodig?

- Indien gewenst: diagnostisch onderzoek
- **Let op! Hanteer een breed perspectief!** (Foley Nicpon & Assouline, 2015; Foley-Nicpon & Kim, 2018; Morrison & Rizza, 2017; Reis et al., 2014)

<https://www.freepik.com/vectors/background> >Background vector created by tartila - www.freepik.com

Wetenschap

Belangrijke vragen

- Identificatie \neq classificatie
- Identificatie \neq classificatie \neq behoeften

<https://www.freepik.com/vectors/background> >Background vector created by tartila - www.freepik.com

Wetenschap

2. Onderzoeken

Aanpassingen of interventies die..

- Tegemoet komen aan **hoge cognitieve capaciteiten**

én! (!)

- **Uitdagingen**

<https://www.freepik.com/vectors/background> >Background vector created by tartila - www.freepik.com

Wetenschap

3. Afstemmen

Aanpassing afstemmen op profiel

- Specifieke factoren om rekening mee te houden?
 - Bijvoorbeeld: lage verwerkingsnelheid, overvol werkgeheugen, moeite met plannen, e.d.

<https://www.freepik.com/vectors/background> >Background vector created by tartila - www.freepik.com

Wetenschap

Meer lezen?

- **Brochure** op de website van het Kenniscentrum HB.
- **Gespreksplaat** op de website van het SLO.
- **Brochure en artikelen** uit het 'Tussen wal en schip'
- Engelstalige **artikelen**
 - Packet information for professionals (zie referentie Assouline et al. (n.d.))
 - Counseling considerations (zie referentie Foley Nicpon & Assouline, 2015)
 - Needs based assessment (zie referentie Burger-Veltmeijer & Minnaert, 2023)

<https://www.freepik.com/vectors/background> >Background vector created by tartila - www.freepik.com

Wetenschap

Samengevat...

- We kunnen niet spreken van **dé** dubbel-bijzondere leerling en **stereotype beelden** gaan vaak niet op
- Identificatie \neq classificatie \neq behoeften
- Belang van **maatwerk!**

<https://www.freepik.com/vectors/background> >Background vector created by tartila - www.freepik.com

3. De onderwijspraktijk

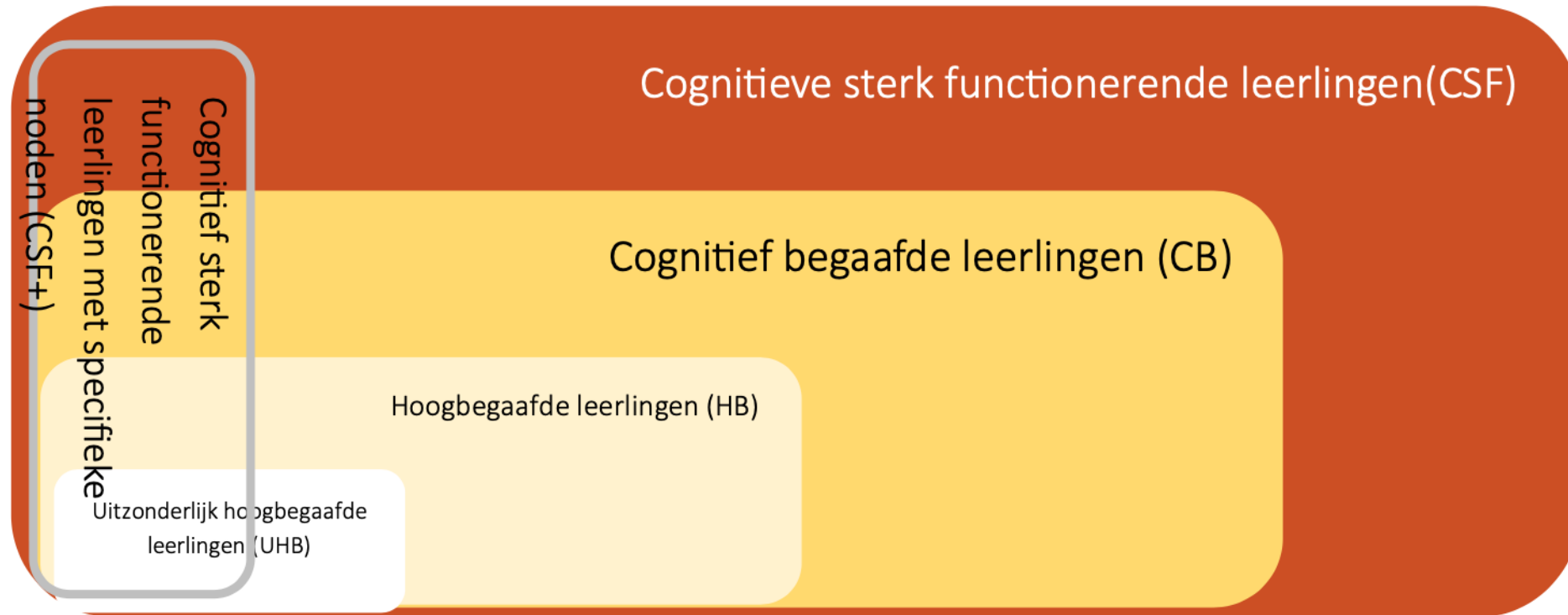
Leerondersteuner aan het woord...

<https://nl.freepik.com/vectoren/infographic>>Infographic vector gemaakt door pch.vector - nl.freepik.com

Onderwijspraktijk

What's in the name? => CSF+

Onderwijspraktijk

Signaleren- noden in beeld brengen in de praktijk

Persoonlijkheid

Motivatie

Competentie-
beleving

Regulatie van leren

Fysieke en mentale
gezondheidCognitieve
vaardigheden

- Algemeen
niveau
- Sterkte-zwakte
profiel

ONTWIKKELINGSPROCES
LEERPROCES

Zelfontplooiing

Leerprestaties

Welbevinden

Betrokkenheid

Onderwijs-
leeromgevingOpvoeding en
gezinsfunctioneren

Peergroep

Maatschappelijke
invloedenIngrijpende
levensgebeurtenissen

OMGEVINGSKENMERKEN

Inclusieve handelingsgerichte placemats

**‘Cognitief sterk functioneren
met specifieke noden’**

CSF+

Sofie Vergauwe

Powerpoint versie

Wenst u de powerpoint versie van de placemats om ze zelf aan te passen?

Mail naar sofie.vergauwe@lscdetandem.be , we helpen u graag gratis verder.

Evaluatie

Ben je aan de slag gegaan met onze placemats? Wat fijn! We proberen de placemats permanent te evalueren en beter te maken. We stellen de placemats gratis ter beschikking. Jij kan ons evenwel helpen om de kwaliteit te verbeteren.

Daarom vragen we een kleine return door ons **feedback** te geven **via onderstaande QR code of link**.

Kleine én grote suggesties zijn hartstikke welkom!

<https://forms.office.com/e/rcQA6JQeTt>

Evaluatie placemats CSF+ noden in
beeld brengen. (GO! LSC De
Tandem)

Handleiding

De basis van de placemats is het model van cognitieve talentontwikkeling, gecreëerd door Project Talent.

De uitleg van het oorspronkelijke model is te vinden in de online leermodules.

<https://elearning.projecttalent.be/lessons/model-van-cognitieve-talentontwikkeling/>

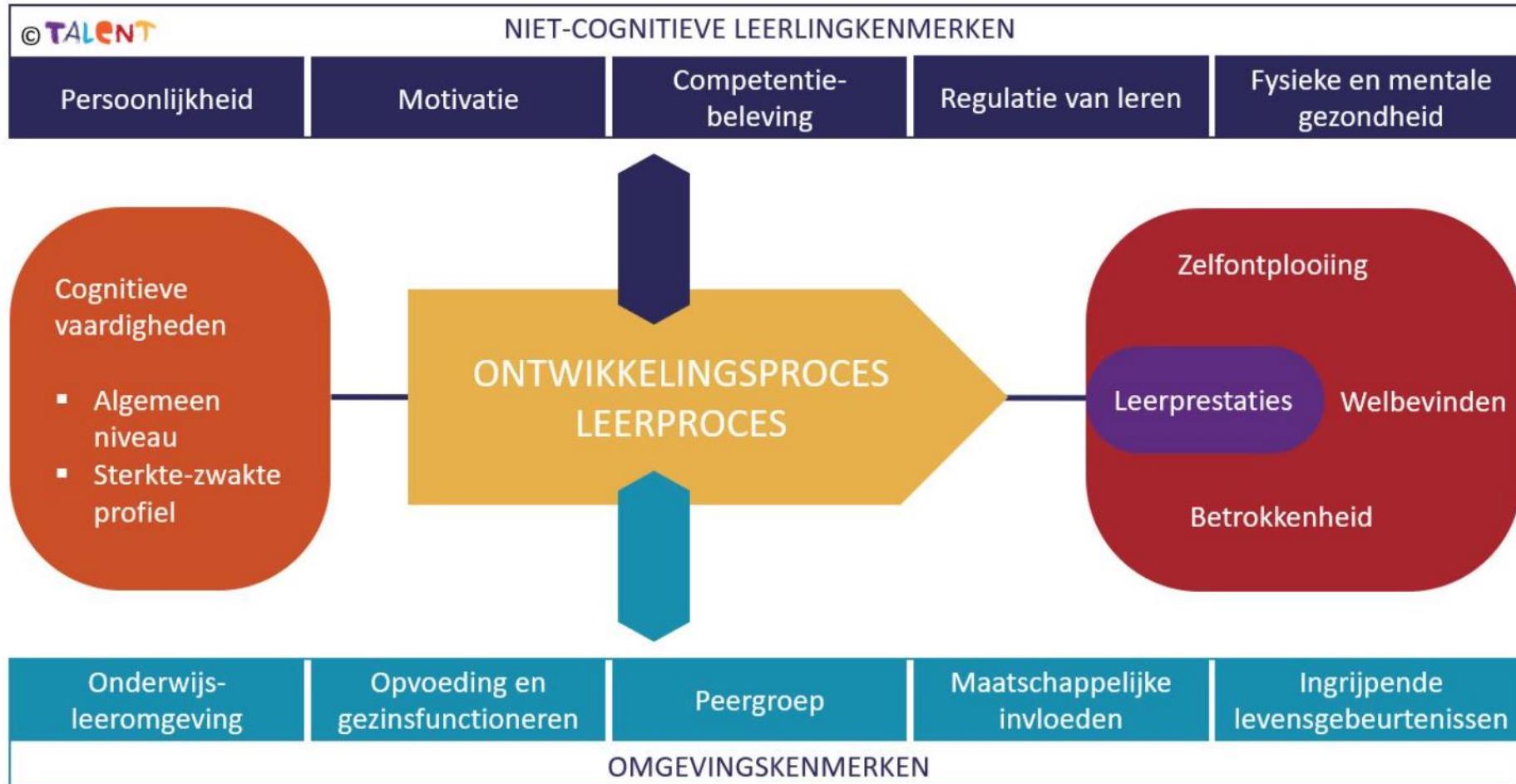
Deze placemats mogen geenszins gebruikt worden voor commerciële doeleinden.

Ze zijn bedoeld onderwijsprofessionals te ondersteunen bij het in beeld brengen van de noden van CSF leerlingen met het oog op het uitwerken van een passende begeleiding, zodat deze leerlingen optimale ontwikkelingskansen krijgen.

Wij staan steeds klaar om mee na te denken over verbeteringen en aanpassingen.

Basis van onze placemats

Model van cognitieve talentontwikkeling (Project Talent)

Placemat: leerlinggesprek

Ontstaan

**Deze placemat kwam tot stand vanuit een leervraag van een leerlingenbegeleider aan ons leersteuncentrum. De leervraag waar we mee aan de slag gingen luidt:
'Hoe moet een placemat eruit zien die ik als leerlingenbegeleider kan inzetten om met CSF leerlingen die hun noden moeilijk onder woorden kunnen brengen in gesprek te gaan en nood hebben aan schriftelijke ondersteuning ?**

Inhoud

De opdeling van de gele pijl werd gedaan op basis van de onderdelen van het onderwijsreferentiekader (R OK).

De donkerblauwe delen zijn de niet-cognitieve noden. Hiervoor kozen we voor de noden die leerlingen met ASS vaak ondervinden. We baseerden ons grotendeels op de Autisme centraal methodiek .

Voor leerlingen met andere beperkingen kunnen andere noden van toepassing zijn. Om daar een antwoord op de bieden, ontwikkelden we een andere placemat die op slide 8 en 9 van deze presentatie staat.

Het donkerblauwe onderdeel: 'ik analyseer/evalueer in schoolwerk / ik bedenk nieuwe denken' is gebaseerd op de hogere orde denkvaardigheden van de taxonomie van Bloom. Inzetten op deze vaardigheden wordt geadviseerd in begaafdheid literatuur. Meer uitleg voor de leerling én de onderwijsprofessional staat op de volgende slide. Net zoals de uitleg over de executieve functies. Deze blokken geven vaak boeiende gesprekken met leerlingen, aangezien de leerling zich snel erkend voelt in zijn CSF door dit theoretische gesprek.

De lichtblauwe onderdelen geven de externe omgevingsfactoren weer: in een eerste rij wie of welke organisaties, in een tweede rij de noden die de leerling daarbij kan hebben. Elke nood kan gecombineerd worden met elke partner. Het is voor een leerling niet altijd eenvoudig om aan een onderwijsprofessional van de school feedback te geven over een collega van die persoon.

Soms kan het handig zijn om een objectievere professional hierbij te laten ondersteunen. Dat kan een CLB-medewerker, leerondersteuner, externe professional, ... zijn.

Het is van belang dat deze mensen samen met de leerling de noden in kaart brengen en de leerlingen te ondersteunen in het vinden van de juiste taal en communicatiestijl om de noden zelf of met behulp van de aanwezigheid van een derde over te brengen.

Te vermijden is dat de professional zonder aanwezigheid van de leerling de noden overbrengt.

Aanpassen placemat en ontvangen powerpoint versie.

Deze placemat is een specifiek hulpmiddel dat in de uitbreiding van zorg gebruikt wordt.

Wanneer je dus kiest voor deze placemat heb je reeds een zicht op wie de leerling is en welke communicatie noden de leerling heeft.

Bedenk dus of deze placemat is wat deze leerling nodig heeft.

Wil je de placemat aanpassen, mail dan naar sofie.vergauwe@lscdetandem.be voor de versie in powerpoint, zodat je de placemat kan aanpassen. Gelieve de Powerpoint versie enkel door te mailen naar anderen met Sofie in CC. Op die manier behouden wij als leersteuncentrum een overzicht van wie de placemat ontvangen heeft en kunnen we de betrokken mensen onze evaluatie form bezorgen. Bedankt voor uw medewerking hierin!

Gebruik

Voor we starten met deze placemat leggen we de structuur van de placemat uit met behulp van de slide op pagina 6. Daarna gaan we van start met deze placemat.

Starten doe je in het midden links bij het leerling portret, waarbij je de (vermoedelijke) cognitieve capaciteiten in beeld brengt. Met het klasportret breng je in beeld in welke klascontext de leerling functioneert. Vooral de aanwezigheid van ontwikkelingsgelijken en het al of niet aansluiting vinden bij deze leerlingen is van belang tijdens de beeldvorming.

Vervolgens breng je de rechter rode en paarse kaders in beeld. Informatie vind je voor deze kaders in het leerlingvolgsysteem, in rapporten en rapportcommentaren, uit overleg met de leerling, met de ouders, met collega's in een klassenraad of MDO.

Daarna zoomen we in op de niet-cognitieve factoren, waarmee we de leerling beter leren kennen.

Dan volgen de omgevingsfactoren. Daarbij combineren we in het gesprek de verschillende rijen van de lichtblauwe vakken.

Tot slot gaan we over naar de informatie in de gele pijl. Deze pijl bestaat uit verschillende onderdelen van het referentiekader onderwijskwaliteit:

- De *onderwijsdoelen* die de leerling moet behalen;
- De *vorm en het aanbod* van het onderwijs. Hiermee bedoelen we de lessen, het huiswerk, de evaluaties en de activiteiten.
- Een derde aspect is de *begeleiding* van de leerkracht(en).
- Tot slot zoomen de gele vlakken in op de *opvolging*. Deze opvolging overlapt deels met de begeleiding. Hier gaat het over hoe de school in beeld brengt waar jij staat en wat je nodig hebt om optimaal te functioneren en ontwikkelen.

Wil de leerling toch een andere volgorde volgen, dan kan dat uiteraard. Dat bepaal je in overleg met de leerling.

Een optie is het uitknoppen van de verschillende onderdelen en ze een voor een aanbieden.

PERSOONLIJKE FACTOREN

Relevante voorgeschiedenis en beginsituatie (krachten, uitdagingen, noden)

**LEERLINGPOR
TRET**

KLASPORTRET

DOELEN

VORM/AANBOD

BEGELEIDING

OPVOLGING

PROCES

**LEERPREST
ATIES**

FONTPLOOIING

WELBEVINDEN

TROKKENHEID

OMGEVINGSFACTOREN

Relevante voorgeschiedenis en beginsituatie (versterkend, belemmerend, noden)

GOLLEERSTEUNCENTRUM

De Tandem

Ik leer het best als ik ...	In mijn vrije tijd hou ik me bezig met ...	Mensen zeggen dat ik talent heb voor ...	School vind ik (niet) belangrijk, want ...	Fouten maken en hulp vragen vind ik ok, want ...	Ik geloof dat ik mijn schoolopdrachten (niet) kan, want ...	Waarden die ik belangrijk vind zijn ...	Ik ben (niet) gezond want ...
Soms ben ik over- of onderprikkeld door ...	Ik versmij lichamen van mijn klasgenoten in ...	Ik analyseer / evalueer in schoolwerk / bedenk ik nieuwe dingen bv.	Ik spreek thuis (geen) Nederlands	Ik kan mijn executieve functies (niet) goed inzetten, want ...	Ik wil zoeken naar oplossingen door ...	Ik kan hulp(moeilijk) aanvaarden of vragen omdat ...	Groepswork vind ik (niet) ok want ...

Doelen	Vorm	Aanbod	Begeleiding	Opvolging
Dit wil ik kunnen ...	Uitdagende oefeningen vind ik tof.	Ik heb een leerkracht nodig die ontdekt wat ik al (bewust) beheers.	Begrijpen dat ik zowel uitdaging als begeleiding nodig heb.	De afspraken met de leerkrachten mee opvolgen.
Dit wil ik kennen ...	Met me praten.	Kortere instructie met minder of geen oefeningen	Me blijven opvolgen (zonder te betuttelen)	Een vertrouwenspersoon die ik zelf mag kiezen.
Opdrachten of lessen die uitdagend zijn hebben als doel ...	Schrappen van wat ik al kan en me dan iets anders of complexer laten doen.	Het soort opdrachten aanpassen.	Hulp geven bij het maken van een planning, het ordenen en terugvinden van mijn materiaal, mijn aandacht erbij houden ... (EF)	Een manier vinden waardoor ik kan aangeven wat ik uitdagend, haalbaar en veilig vind.
	Wat meer diepgang in de leerstof helpt..	De leerstof aanpassen.	Helpen met mijn (faal)angst onder controle te houden.	Een leerlingcontact organiseren.
	De leerstof van een volgende periode of jaar geven.	Huiswerk aanpassen	Motiveren door me keuzes te geven, me écht leren kennen.	Met mijn ouders spreken.
	Ik heb uitleg nodig bij de uitdaging.	Evaluatie (toetsen, proefwerken) aanpassen	Contact met ontwikkelingsgelijken (peers) organiseren	Met mijn coach/therapeut/... spreken.

ZELFONTPLOOIING

WELBEVINDEN

BETROKKENHEID

LEERPRESTATIES

Mijn rapport
Punten
Commentaren
Tuchtverslagen

Leerlingportret

Naam
Geboortjaar
Versneld (1/2/3); gedubbeld, op leeftijd
Studierichting en jaar:
Intelligentieprofiel:
KBCG / UHB / CSF
Aantal leerlingen.
CSF kenmerken
Sociale netwerken
Vrienden
Belangrijke gegevens

... volgende mensen of organisaties helpen me (niet)...

LSC	PBD	School	CLB	Zorg	Leerkrachten	Klasgenoten	Thuis	Vrienden	Anderen	Externen
-----	-----	--------	-----	------	--------------	-------------	-------	----------	---------	----------

want er is (aan)	...	Coördinatie	Bereidheid	Ervaring	Taal	Toegankelijkhe	Wetgeving	Infrastructuur	Financiën
------------------	-----	-------------	------------	----------	------	----------------	-----------	----------------	-----------

Meer uitleg bij ...

‘Ik analyseer / evalueer in schoolwerk / bedenk ik nieuwe dingen bv.’

Dit zijn de hogere denkordes van taxonomie van Bloom.

Analyseren is per concept lezen, waarnemen wat er in dat bepaald concept wordt uitgelegd of waar te nemen is.

Evalueren is twee of meerdere concepten met elkaar vergelijken en de verschillen en gelijkenissen kunnen waarnemen of uitleggen.

Creëren is uit twee of meerdere concepten een nieuw concept ontwikkelen.

Opdrachten binnen deze drie denkordes zijn doorgaans meer uitdagend en worden gemaakt door onderzoeksvragen te stellen die beginnen met Wie? Waar? Wat? Welke? Wanneer? Hoe? Wat maakt dat ...?

Meer uitleg?: [google taxonomie van Bloom.](#)

Meer uitleg bij:

‘Ik kan mijn executieve functies (niet) goed inzetten, want ...

Executieve functies zijn functies die je denken coördineren.

Volgens wetenschappers Dawson en Guare zijn er 11 executieve functies die onlosmakelijk samenhangen. Soms is de ene wel wat sterker dan de andere, waardoor je je zwaktes kan helpen door je sterktes. Je kan afvinken waar jij al sterk in bent.

- Reactie inhibitie** of je reacties afremmen of **stoppen** met een actie.
- Emotie regulatie** waarbij je je emoties onder **controle** weet te houden.
- Werkgeheugen** is het **kort termijn geheugen** dat je gebruikt om informatie die je oproept gedurende korte tijd op te slaan om daarin te manipuleren voor bijvoorbeeld het maken van oefeningen.
- Doelgericht doorzettingsvermogen**: een **doel** bedenken en dat nastreven.
- Taakinitiatie** is het kunnen **starten** aan een opdracht.
- Volgehouden aandacht** is de **focus** die je nodig hebt om opdrachten uit te voeren.
- Plannen en prioriteren** is het kunnen bedenken van een **stappenplan**, waarbij je kan bepalen welke stap je eerst moet zetten en **belangrijk** vindt en welke daarna.
- Timemanagement** is het kunnen inschatten en bepalen van **tijd** die nodig is om taken uit te voeren en een tijdspad opstellen.
- Organisatie** is het **structureren** van informatie (en materialen) om gestructureerd het plan uit te voeren dat je vooropstelde.
- Flexibel denken en handelen** is het kunnen **aanpassen** waardoor je een ander plan kan bedenken als de context wijzigt.
- Metacognitie** is het kunnen **reflecteren** over je denken en handelen en het van daaruit bijsturen.

**begeleiders/
ondersteuners
in het
onderwijs**

**Onderwijsaanpak
CSF leerlingen
met specifieke
noden in beeld
brengen.**

GO! LEERSTEUNCENTRUM
De Tandem

De placemats voor begeleiders en leerondersteuners geven een leidraad om de noden van CSF+ leerlingen in beeld te brengen.

De specifieke noden (+) kunnen een gevolg zijn van

- leer- of ontwikkelingsuitdagingen (type BA)
- Gedrags- of emotionele uitdagingen (type 3)
- Motorische uitdagingen (type 4)
- Visuele uitdagingen (type 6)
- Gehoor uitdagingen (type 7 auditief)
- Spraak- of taal uitdagingen (type 7 STOS)
- Zintuiglijke prikkelverwerkings uitdagingen
- Informatie verwerkingsuitdagingen ten gevolge van ASS (type 9)

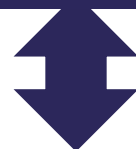
- Culturele, sociale, economische, opvoedings uitdagingen, ...

We probeerden in de placemats een breed kader te scheppen. Dit kader is echter niet limitatief.

Door de slides 15, 16 en 17 aan elkaar te verbinden bekomt je 1 placemat.

PERSOONLIJKE FACTOREN

Relevante voorgeschiedenis en beginsituatie (krachten, uitdagingen, noden)

LEERLINGPOR
TRET

KLASPORTRET

DOELEN

VORM/AANBOD

BEGELEIDING

OPVOLGING

PROCES

LEERPREST
ATIES

FONTPLOOIING

WELBEVINDEN

TROKKENHEID

OMGEVINGSFACTOREN

Relevante voorgeschiedenis en beginsituatie (versterkend, belemmerend, noden)

Zelfredzaamheid	Leren	Vrije tijd	Werken	Talenten	Interesses
-----------------	-------	------------	--------	----------	------------

Zintuiglijk	Motorisch	Cognitief	Taal	Executief	Emotioneel	Sociaal	Gezondheid
-------------	-----------	-----------	------	-----------	------------	---------	------------

Persoonlijke factoren
 Relevante voorgeschiedenis en beginsituatie (krachten, uitdagingen, noden)

Leerlingportret
 Naam
 Geboortjaar
 Studierichting
 (bewust) verworven doelen

Klasportret
 Aantal leerlingen.
 Studierichting
 Vrienden
 Belangrijke gegevens

LEERPRESTATIES
 Rapporten
 Punten
 Commentaren
 Tuchtverslagen

WELBEVINDEN
 Betrokkenheid
 Leerlingvolgsysteem
 Leerling- en oudercontact

Omgevingsfactoren
 Relevante voorgeschiedenis en beginsituatie (versterkend, belemmerend, noden)

LSC	PBD	School	CLB	Zorg	Leerkrachten	Klasgenoten	Thuis	Vrienden	Anderen	Externe professionals
-----	-----	--------	-----	------	--------------	-------------	-------	----------	---------	-----------------------

Zelfredzaamheid	Leren	Schools vaardig	Vrije tijd	Werken	Talenten	Interesses	Waarden
Eten	Visueel	Lezen	Spelen	Zelfstandig	Assertiviteit	Wiskunde	Vrijheid
Naar toilet gaan	Auditief	Schrijven	Sport	Voor een baas	Inlevingsvermogen	Taal /literatuur	Eerlijkheid
Omkleden	Fysiek	Rekenen	Muziek	Voor de overheid	Betrouwbaar	Kunst en cultuur	Respect
Op reis gaan		Communiceren	Dans		Stiptheid	Natuur	Rechtvaardigheid
Verplaatsen		Wetenschappelijke va.	Lezen		Ordelijk	Wetenschappen	Vriendelijkheid
Fietsen		Praktisch/technische va.	Woord		Onbevooroordeeld	Geschiedenis	Liefde
		Begrijpen instructies	Jeugdbeweging		Respectvol	Wetgeving	Verdraagzaamheid
		Zelfstandig werken	Vrijwilligerswerk		Georganiseerd	Vrije tijd	Veiligheid
Zintuiglijk	Motorisch	Cognitief	Taal	Executief	Emotioneel	Sociaal	Gezondheid
Zien	Reflexen controleren	Algemene intelligentie quotiënt.	Luisteren	Stoppen/afremmen	Durven	Sociale vaardigheden	Gegevens uit onderzoek
Horen	Zitten	Probleemoplossend denken	Spreeken	Emoties controleren	Willen presteren	Gesprek voeren	Ziekte
Proeven	Staan	Verbanden leggen	Lezen	Plannen	Willen uitvoeren	Met inleving luisteren	Diversiteit fysiek
Ruiken	Liggen	Kennis begrijpen en delen	Schrijven	Organiseren	Naar school willen gaan	Respectvol spreken	Diversiteit hersenontwikkeling
Voelen	Grove bewegingen	Kort termijn geheugen gebruiken		Tijdsgevoel	Kiezen	Omgaan met anderen	Diversiteit psychisch
Lichaamsgevoel	Fijne bewegingen	Visuele informatieverwerking		Doel kiezen	Goed voelen	Vrienden maken	Diversiteit cognitief functioneren
Evenwicht	Schrijven	Auditieve informatieverwerking		Starten	Zelfvertrouwen	Hulp vragen	Diversiteit auditief
Temperatuur	omkleden/ eten/ veters strikken... ADL	Leren over langere periode		Onthouden	Hulp aanvaarden	Hulp geven	Diversiteit visueel
Pijn	Bewegingen coördineren (incl. ogen)	Verwerkingssnelheid		Doorzetten	Groei mindset	Conflict oplossen	Diversiteit
Honger				Aanpassen		Goed voelen bij anderen	Materieel welzijn

Persoonlijke factoren

Zelfredzaamheid	Leren	Vrije tijd	Werken	Talenten	Interesses
-----------------	-------	------------	--------	----------	------------

Zintuiglijk	Motorisch	Cognitief	Taal	Executief	Emotioneel	Sociaal	Gezondheid
-------------	-----------	-----------	------	-----------	------------	---------	------------

Persoonlijke factoren
 Relevante voorgeschiedenis en beginsituatie (krachten, uitdagingen, noden)

Leerlingportret
 Naam
 Geboortjaar
 Studierichting
 (bewust) verworven doelen

Klasportret
 Aantal leerlingen.
 Studierichting
 Vrienden
 Belangrijke gegevens

LEERPRESTATIES
 Rapporten
 Punten
 Commentaren
 Tuchtverslagen

WELBEVINDEN
BETROKKENHEID
 Leerlingvolgsysteem
 Leerling- en oudercontact

Omgevingsfactoren
 Relevante voorgeschiedenis en beginsituatie (versterkend, belemmerend, noden)

LSC	PBD	School	CLB	Zorg	Leerkrachten	Klasgenoten	Thuis	Vrienden	Anderen	Externe professionals
-----	-----	--------	-----	------	--------------	-------------	-------	----------	---------	-----------------------

Omgevingsfactoren
Relevante voorgeschiedenis en beginsituatie (versterkend, belemmerend, noden)

LSC	PBD	School	CLB	Zorg	Leerkrachten	Klasgenoten	Thuis	Vrienden	Anderen	Externe professionals
Anker ondersteuner	School PB	directie	psycholoog	Leerling-begeleider	klasleraar	klasvrienden	(plus) mama	Op school	Buren	Therapeut
Leer-ondersteuner	Vak PB	Administratie/secretariaat	Sociaal	Zorgcoördinator	Leerkracht ...	klashelpers	(plus) papa	Schoolpeter/meter	Familie	Arts
Expertisecel	LLB PB	Onderhoud	Arts	Zorgjuf	Stagiaire	Klas uitdagers	opvoeder	Buiten school	(bege) leider	Coach
LSC stagiaire	PBD stagiaire	Leerlingenraad	verpleegkundige				grootouder	Ontwikkelingsgelijken (peers)	Sportcoach/trainer	Stagiaire
		ouderraad	CLB stagiaire	Zorg stagiaire			Broer		DKO-leerkracht	Organisatie
		Pedagogische raad					Zus		Dansleerkracht	Psycholoog
		Vakwerkgroep					Peter/meter	
Coördinatie en afspraken	Motivatie	Waarden / cultuur	Taal	Toegankelijkheid en bereidheid	Ervaring	Infrastructuur	Financiën			Wetgeving
Wie volgt op? Wakkert aan?										

Bronnen

- Agentschap integratie en inburgering. (2017, maart 1). *Diversiteit in Mechelen*. Opgehaald van Diversiteit in Mechelen Een kwantitatieve analyse: <https://www.mechelen.be/2017-03-07-verslag-bijlage-commissie-samenleving#:~:text=Over%20heel%20Mechelen%20is%2029,buitenlandse%20herkomst%20in%20de%20wijk>.
- Baum, S., & Olenchak, F. .. (2022). Twice-exceptional students: Ameliorating an educational dilemma. In J. Nyberg, & J. Manzone, *Creating equitable services for the gifted: Protocols for identification, implementation, and evaluation* (Vol. 20-28). IGI Global.
- Burger-Veltmeijer, A. (2007). Gifted or autistic? The 'grey zone'. *Policies and programs in gifted education* (https://webdog.agnesburger.nl/files/Gifted_or_autistic.pdf), 115-124.
- Desmet, O. (2022). Masterclasses dubbelbijzonder. Steunpunt Onderpresteren.
- Desmet, O. A., Pereira, N., & Peterson, J. S. (2020). Telling a Tale: How Underachievement Develops in Gifted Girls. . *Gifted Child Quarterly*, 2(64), 85-99.
- Desmet, O., & Olenchak, R. (2022). Masterclass: Giftedness and DCD. Atlanta.
- Desmet, O., & Pereira, N. (2022). Gifted boys' perceptions of their academic underachievement. 2(38), 229-255.
- Foley Nicpon, M., Allmon, A., Sieck, B., & Stinson, R. D. (2011). Empirical investigation of twice-exceptionality: Where have we been and where are we going? *Gifted child quarterly*, 1(55), 3-17.
- Gagné, F. (2007). Ten Commandments for Academic Talent Development. *Gifted Child Quarterly*, 93-118.
- Gagné, F. (2018). Academic Talent Development: Theory and Best Practices. .
- Gerven, E. (2009). *Handboek Hoogbegaafdheid*. Assen: Koninklijke Van Gorcum.
- Gerven, E., Bakx, A., & Wetherings-Helmons, A. (2021). *Hoe dan?! Pakkend onderwijs voor begaafde leerlingen*. Huizen: Pica Onderwijsmanagement.
- Gevaert, T., & Desmet, O. (2017). *Slim onderpresteren aanpakken*. Antwerpen-Apeldoorn: Garant.
- GO! (2023). *Inclusie*. Opgehaald van GO! Onderwijs van de Vlaamse Gemeenschap: <https://g-o.be/inclusie/>
- GO! (2023). *Samen leren samenleven Ons pedagogisch project. GO! onderwijs van de Vlaamse Gemeenschap (PPGO!)*. Opgehaald van GO! Onderwijs van de Vlaamse Gemeenschap: https://g-o.be/media/1545/514965-go-broch_samenleven_03.pdf
- Hodges, J., & Gentry, M. (2023). Underrepresentation in Gifted Education in the Context of Rurality and Socioeconomic Status. *Journal of Advanced Academics*, 2(32), 135-159.
- Kieboom, T. (2017). *Meer dan intelligent. De vele gezichten van hoogbegaafde jongeren en volwassenen*. Tiel: Lannoo.
- LBBO. (2023). Landelijke beroepsvereniging van begeleiders in het onderwijs (LBBO) - specialisten begaafdheid. Nederland.

Bronnen - vervolg

- Minnaert, A. (2022). ECHA2022 Inclusive support in favor of twice-exceptional students. National Talent Centre of the Netherlands. Opgehaald van <https://www.youtube.com/watch?v=N6ojkMyDKec>
- Missiuna, A., Pollock, N., Levac, D., Campbell, W., Whalen, S., Bennett, S., & Russell, D. (2012). Partnering for Change: An Innovative education-based occupational therapy service delivery model for children with developmental coordination disorder. *Canadian Journal of Occupational Therapy*(79(1)), 41-50.
- Onderwijs Vlaanderen. (2022, september 1). *Cognitief sterk functionerende leerlingen*. Opgehaald van Vlaanderen is onderwijs en vorming: <https://onderwijs.vlaanderen.be/nl/directies-en-administraties/onderwijsinhoud-en-leerlingenbegeleiding/basisonderwijs/zorgbeleid-leerlingenbegeleiding-en-clb/leerlingen-met-specifieke-onderwijsbehoeften/cognitief-sterk-functionerende-leerlingen>
- Onderwijs Vlaanderen. (2023, mei 5). *Leersteun in het basis- en secundair onderwijs*. Opgehaald van <https://data-onderwijs.vlaanderen.be/edulex/document/16028>
- Onderwijs Vlaanderen. (2023). *Oproep ondersteuningsbeleid voor cognitief sterk functionerende leerlingen*. Opgehaald van <https://onderwijs.vlaanderen.be/nl/projectoproep-voorbeeldscholen-en-expertisecentra-voor-begeleiding-van-cognitief-sterk>
- Pameijer, N., & Denys, A. (2018). *Handelingsgericht werken. Samenwerken aan schoolsucces*. Vlaamse editie. Leuven: Acco.
- Prodia. (2022). Specifiek Diagnostisch Protocol bij Cognitief sterk functioneren. In I. Verhoeven, S. Sypré, S. Buyckx, B. Cypen, K. Jacobs, D. Mannaerts, . . . L. Hyfte, *Mijn inspiratieboek en -boost. Aan de slag met cognitief talent in het onderwijs*. Brugge: Die Keure.
- Project Talent. (2022). *Model van cognitieve talentontwikkeling*. Opgehaald van Project Talent: <https://elearning.projecttalent.be/lessons/model-van-cognitieve-talentontwikkeling/>
- Reis, S., & McCoach, B. (2000, July). The Underachievement of Gifted Students: What Do We Know and Where Do We Go? *Gifted Child Quarterly*(44 n°3), 152-170.
- Talent, P. (z.d.). *Model van cognitieve ontwikkeling*. Opgehaald van Project Talent: <https://elearning.projecttalent.be/lessons/model-van-cognitieve-talentontwikkeling/>
- United Nations. (2006, december 13). *Convention on the Rights of Persons with Disabilities New York, 13 December 2006*. Opgehaald van United Nations Department of Economic and Social Affairs Disability: https://treaties.un.org/Pages/ViewDetails.aspx?src=TREATY&mtdsg_no=IV-15&chapter=4&clang=_en
- Verschueren, K., Sypré, S., Struyf, E., Lavrijsen, J., & Vansteenkiste, M. (2021). *Ontwikkelen van cognitief talent. Handboek voor onderwijsprofessionals*. Leuven: Acco.
- Vlaamse onderwijsinspectie. (2023, februari). *Referentiekader kwaliteitsvolle leersteun*. Opgehaald van <https://onderwijsinspectie.be/sites/default/files/2023-05/Referentiekader%20Leersteun%20-%20%28februari%202023%29.pdf>
- Vlaamse overheid onderwijsinspectie. (2016). *Het referentiekader voor onderwijskwaliteit (OK)*. Opgehaald van https://www.onderwijsinspectie.be/nl/het-referentiekader-voor-onderwijskwaliteit-ok#Anch_00

4. Oefening

Oefenen maar...

<https://nl.freepik.com/vectoren/mensen>>Mensen vector gemaakt door pch.vector - nl.freepik.com

Vragen?

<https://nl.freepik.com/vectoren/achtergrond> >Achtergrond vector gemaakt door rawpixel.com - nl.freepik.com

5. Terug naar de onderwijspraktijk

**Ik ga terug naar de
onderwijspraktijk en neem mee...**

https://www.freepik.com/free-vector/business-management-vector_3238366.htm#query=target%20goal&position=49&from_view=search&track=sph

Bedankt!

Namens alle cognitief sterk functionerende leerlingen met specifieke noden
(vermoedelijk) dubbel-bijzondere leerlingen
én hun ouders en verzorgers

Referenties

Antshel, K. M., Faraone, S. V., Maglione, K., Doyle, A., Fried, R., Seidman, L., & Biederman, J. (2009). Is adult attention deficit hyperactivity disorder a valid diagnosis in the presence of high IQ? *Psychological Medicine*, 39(8), 1325–1335. <https://doi.org/10.1017/S0033291708004959>

Antshel, K. M., Faraone, S. V., Maglione, K., Doyle, A. E., Fried, R., Seidman, L. J., & Biederman, J. (2010). Executive functioning in high-IQ adults with ADHD. *Psychological Medicine*, 40(11), 1909–1918. <https://doi.org/10.1017/S0033291709992273>

Antshel, K. M., Faraone, S. V., Stallone, K., Nave, A., Kaufmann, F. A., Doyle, A., Fried, R., Seidman, L., & Biederman, J. (2007). Is attention deficit hyperactivity disorder a valid diagnosis in the presence of high IQ? Results from the MGH Longitudinal Family Studies of ADHD. *Journal of Child Psychology and Psychiatry and Allied Disciplines*, 48(7), 687–694. <https://doi.org/10.1111/j.1469-7610.2007.01735.x>

Assouline, S., Foley Nicpon, M., & Fosenburg, S. (n.d.). The paradox of twice-exceptionality: Packet information for professionals – 2nd Edition (PIP-2). <https://belinblank.education.uiowa.edu/research/docs/pip2.pdf>

Barnard-Brak, L., Johnsen, S. K., Pond Hannig, A., & Wei, T. (2015). The Incidence of Potentially Gifted Students Within a Special Education Population. *Roeper Review*, 37(2), 74–83. <https://doi.org/10.1080/02783193.2015.1008661>

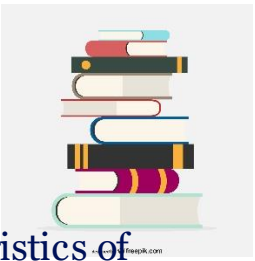
Beckmann, E., & Minnaert, A. (2018). Non-cognitive characteristics of gifted students with learning disabilities: An in-depth systematic review. *Frontiers in Psychology*, 9, Article 504. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2018.00504>

Burger-Veltmeijer, A. & Minnaert, A. (2023). Needs-Based Assessment of Twice-Exceptional Gifted Students: The S&W-Heuristic. *Advances in Social Sciences Research Journal*, 10(1), 245-263. <https://doi.org/10.14738/assrj.101.13830>

Burger-Veltmeijer, A. E. J., Minnaert, A. E. M. G., & Van den Bosch, E. J. (2015). Assessments of intellectually gifted students with(out) characteristic(s) of ASD: An explorative evaluation among diagnosticians in various psycho-educational organisations. *Electronic Journal of Research in Educational Psychology*, 13(1), 5–26. <https://doi.org/10.14204/ejrep.35.14109>

https://www.freepik.com/free-vector/books-pile_716545.htm#fromView=search&page=1&position=39&uid=c813ecd8-544e-4a59-bdde-5fd838cfa246

Referenties

Burger-Veltmeijer, A. E. J., Minnaert, A. E. M. G., & Van den Bosch, E. J. (2016). Intellectually gifted students with possible characteristics of ASD: a multiple case study of psycho-educational assessment practices. *European Journal of Special Needs Education*, 31(1), 76–95.

<https://doi.org/10.1080/08856257.2015.1087147>

Doobay, A. F., Foley-Nicpon, M., Ali, S. R., & Assouline, S. G. (2014). Cognitive, adaptive, and psychosocial differences between high ability youth with and without autism spectrum disorder. *Journal of Autism and Developmental Disorders*, 44(8), 2026–2040.

<https://doi.org/10.1007/s10803-014-2082-1>

Ferri, B. A., Gregg, N., & Heggoy, S. J. (1997). Profiles of college students demonstrating learning disabilities with and without giftedness. *Journal of Learning Disabilities*, 30(3), 552-559. <https://doi.org/10.1177/002221949703000511>

Foley Nicpon, M., & Assouline, S. G. (2015). Counseling considerations for the twice-exceptional client. *Journal of Counseling & Development*, 93, 202-211. <https://doi.org/10.1002/j.1556-6676.2015.00196.x>

Foley-Nicpon, M., & Kim, J. Y. C. (2018). *Identifying and providing evidence-based Services for twice-exceptional students*. In S. Pfeiffer. (Ed.), *Handbook of Giftedness in Children*. Springer. https://doi.org/10.1007/978-3-319-77004-8_20

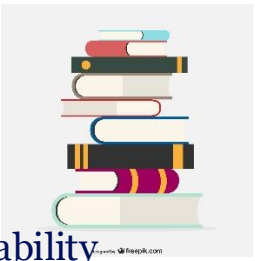
Fugate, C. M., & Gentry, M. (2016). Understanding adolescent gifted girls with ADHD: motivated and achieving. *High Ability Studies*, 27(1), 83–109. <https://doi.org/10.1080/13598139.2015.1098522>

Gomez, R., Stavropoulos, V., Vance, A., & Griffiths, M. D. (2020). Gifted children with ADHD: How are they different from non-gifted children with ADHD? *International Journal of Mental Health and Addiction*, 18, 1467–1481. <https://doi.org/10.1007/s11469-019-00125-x>

Holliday, G. A., Koller, J. R., & Thomas, C. D. (1999). *Post-High School Outcomes of High IQ Adults With Learning Disabilities*.

https://www.freepik.com/free-vector/books-pile_716545.htm#fromView=search&page=1&position=39&uuiid=c813ecd8-544e-4a59-bdde-5fd838cfa246

Referenties

- Lovett, B. J., & Sparks, R. L. (2010). Exploring the diagnosis of “Gifted/LD”: Characterizing postsecondary students with learning disability diagnoses at different IQ levels. *Journal of Psychoeducational Assessment*, 28(2), 91–101. <https://doi.org/10.1177/0734282909341019>
- Maddocks, D. L. S. (2018). The Identification of Students Who Are Gifted and Have a Learning Disability: A Comparison of Different Diagnostic Criteria. *Gifted Child Quarterly*, 62(2), 175–192. <https://doi.org/10.1177/0016986217752096>
- Maddocks, D. L. S. (2020). Cognitive and Achievement Characteristics of Students From a National Sample Identified as Potentially Twice Exceptional (Gifted With a Learning Disability). *Gifted Child Quarterly*, 64(1), 3–18. <https://doi.org/10.1177/0016986219886668>
- Moon, S. M., Zentall, S. S., Grskovic, J. A., Hall, A., & Stormont, & M. (2001). Emotional and social characteristics of boys with AD/HD and giftedness: A comparative case study. *Journal for the Education of the Gifted*, 24(3), 207-247.
- Morrison, W. F., & Rizza, M. G. (2007). Creating a toolkit for identifying twice-exceptional students. *Journal of the Education of the Gifted*, 31(1), 57-76. <https://doi.org/10.4219/jeg-2007-513>
- Munro, J. (2005). The learning characteristics of gifted literacy disabled students. *Gifted Education International*, 19(2), 154–172. <https://doi.org/10.1177/026142940501900209>
- Paans, C., Knoop-van Campen, C., Wittelings, M., Hoogeveen, L., Kroesbergen, E., Beckmann, E., & Minnaert, A. (2023). Dubbel-bijzondere leerlingen: Balanceren tussen talent en uitdaging. *Beter Begeleiden*, 13(2), 12-16.
- Reis, S. M., Baum, S. M., & Burke, E. (2014). An operational definition of twice-exceptional learners: Implications and applications. *Gifted Child Quarterly*, 58, 217–230. <https://doi.org/10.1177/0016986214534976>

Referenties

Van Viersen, S., Kroesbergen, E. H., Slot, E. M., & De Bree, E. H. (2016). High reading skills mask dyslexia in gifted children. *Journal of Learning Disabilities*, 49(2), 189–199. <https://doi.org/10.1177/0022219414538517>

Waldron, K. A., & Saphire, D. G. (1992). Perceptual and academic patterns of learning-disabled gifted students. *Perceptual and Motor Skills*, 74(2), 599-609. <https://doi.org/10.2466/pms.1992.74.2.599>

Wittelings, M. M., Kroesbergen, E. H., Hoogeveen, L., & Minnaert, A. E. M. G. (2025). A systematic review of twice-exceptionality research: What three decades of research tell us. In L. Hoogeveen, E. H. Kroesbergen, C. O'Reilly, & K. Verschueren (Eds.), *European Handbook of Giftedness and Talent Development*. Taylor & Francis.

https://www.freepik.com/free-vector/books-pile_716545.htm#fromView=search&page=1&position=39&uuiid=c813ecd8-544e-4a59-bdde-5fd838cfa246